

Handläggare
Cecilia Rivard
Telefon: 0850818048

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2021-08-26

Handlingsplan för skadedjursbekämpning

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till handlingsplan för skadedjursbekämpning.

Sammanfattning

Trafiknämnden har i budgeten för 2020 fått i uppdrag av kommunfullmäktige att ta fram en handlingsplan för skadedjursbekämpning i samarbete med de nämnder och styrelser som har ansvar för skadedjursbekämpning. Handlingsplanen omfattar aktiviteter inom fyra målområden: Utvecklad avfallshantering på offentlig plats, kommunikation kring skadedjur, innovativa metoder och central upphandling av skadedjursbekämpning. För att få ett helhetsgrepp med effektiva arbetssätt och snabba samordnade insatser föreslår trafiknämnden en central upphandling av skadedjursbekämpning.

Förvaltningen är positiv till förslaget till handlingsplan och till förslaget att göra en central upphandling av skadedjursbekämpning med trafiknämnden som kategoriägare. Områdesvis samordning mellan stadens nämnder och styrelser och privata fastighetsägare kan göra insatserna mot skadedjuren mer effektiv. Förvaltningen saknar dock åtgärder i handlingsplanen för att komma till rätta med stora mängder gäss och änder på stadens badplatser.

Bakgrund

Många stockholmare upplever att problem med skadedjur har ökat. Problemen har oftast sin grund i bristande avfallshantering, nedskräpning och fågelmatning. När detta kombineras med skyddade livsmiljöer och tillgång till boplatser kan skadedjurspopulationer växa mycket snabbt.

Kommunfullmäktige har därför i budgeten för 2020 gett trafiknämnden i uppdrag att i samarbete med fastighetsnämnden, stadsdelsnämnderna, Svenska Bostäder, Familjebostäder, Stockholmshem, Stockholms Hamnar och Stockholm Vatten och Avfall ta fram en handlingsplan för skadedjursbekämpning.

Trafiknämnden har nu presenterat sitt förslag. Under arbetets gång har trafikkontoret även haft dialog med miljöförvaltningen och stadsledningskontoret och med företag i skadedjursbranschen.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till ett antal instanser, bland annat alla stadsdelsnämnder, för yttrande senast den 17 september.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för stadsutveckling.

Remissen i sammanfattning

Stadens skadedjursverksamhet är upphandlad enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) sedan 2010. Dessförinnan hade dåvarande trafik- och renhållningsnämnden ansvar för all skadedjursbekämpning på stadens mark i egen regi. De nämnder och styrelser som nämns i kommunfullmäktiges uppdrag har idag egna avtal med entreprenörer. Stadsdelsnämnderna har ingen formell roll i skadedjursbekämpningen men stadsdelsförvaltningarna har en betydelsefull roll i att lokalisera problem och föra vidare klagomål om skadedjur till trafikkontoret.

Samordning av avtal för skadedjursbekämpning förekommer inte mellan de upphandlande enheterna. Behoven och förutsättningarna hos nämnder och styrelser har en mycket stor spännvidd. Under förutsättning att beslut fattas om central upphandling kommer därför stor vikt läggas på samverkan för att få ett ändamålsenligt avtal. I princip samtliga aktörer efterfrågar mer samordning av skadedjursarbetet.

Utökad samordning mellan berörda parter kan till viss del effektivisera arbetet och klargöra ansvarsområden. Med hänvisning till att göra skadedjursarbetet effektivare och möjliggöra snabba insatser föreslår trafiknämnden att kommunfullmäktige utser trafiknämnden som ägare till upphandlingskategorin skadedjur och ger kommunstyrelsen i uppdrag att genom servicenämnden genomföra upphandling av skadedjursbekämpning.

I den föreslagna handlingsplanen beskrivs ett antal åtgärder som kommer att genomföras under förutsättning att finansiering går att lösa. Trafiknämnden uppskattar de årligen tillkommande kostnaderna till 3,0 miljoner kronor. Inom befintlig budgetram kommer inte åtgärderna att kunna genomföras inom en snar framtid.

Trafiknämnden har svårt att överblicka de ekonomiska aspekterna av en eventuell central upphandling av kategorin skadedjursbekämpning med hänvisning till att tidigare erfarenheter och jämförelseobjekt saknas. Trafiknämnden påminner om att centrala upphandlingar generellt genererar stora volymer och tillhörande stordriftsfördelar. Mot detta kan ställas stadens höjda ambitionsnivå vilket kan leda till kostnadsökningar. Ett centralt avtal ger förutsättningar att skapa enhetliga processer och arbetssätt vilket kan leda till resurseffektiva arbetssätt och bekämpningsinsatser med låga kostnader som följd.

Under förutsättning att kommunfullmäktige fattar beslut om central upphandling har trafiknämnden för avsikt att återkomma med förslag på finansiering och uppskattning av stadens framtida kostnader för kategorin skadedjursbekämpning.

Handlingsplan för skadedjursbekämpning

Trafiknämndens uppdrag är att ta fram en handlingsplan mot det som ofta kallas skadedjur. I handlingsplanen behandlas därför endast problem som uppstår på grund av olika typer av gnagare som råttor, möss och sorkar och fåglar, vanligen duvor.

Skadedjurens ökade synlighet kan förklaras av flera faktorer som i huvudsak kan tillskrivas förändrade beteendemönster och livsstil. Gatulivet pågår under större del av dygnet vilket gör att skadedjurens aktiviteter syns mer. Omfattande byggprojekt gör att gnagare som normalt bor under mark tvingas upp till ytan. Även sociala medier synliggör förekomsten av skadedjur på ett sätt som inte varit möjligt tidigare. En förändring i matvanor och kulturella mönster kan också förklara att avfall och matrester är mer tillgängliga på gator och torg och i parker och grönområden.

Ansvar för skadedjursbekämpning faller enligt miljöbalken på mark- och fastighetsägaren. Staden har alltså ansvar för sin egen mark och sina egna byggnader. Trafiknämnden har ansvar för all skadedjursbekämpning på offentlig platsmark. Stadsdelsnämnderna har ingen formell roll i skadedjursbekämpningen.

I dagsläget bedrivs bekämpning av gnagare i huvudsak genom utplacering av olika typer av fällor och betesstationer med gift. Inom befintliga skadedjursavtal provas också ny teknik. Den nya tekniken provas i rörledningssystem, inne i byggnader och i gaturummet.

Tillsynsansvar inom Stockholms stad har miljö- och hälsoskyddsnämnden som bedriver tillsyn över det ansvar som fastighetsägaren har enligt miljöbalken.

Handlingsplanen omfattar fyra målområden:

- **Utvecklad avfallshantering på offentlig plats**
Mål: Trafiknämnden och stadsdelsnämnderna har en väl fungerande renhållning i det offentliga rummet.
- **Kommunikation kring skadedjur**
Mål: Stadens kommunikation kring skadedjur leder till förändrat beteende hos boende, verksamma och besökare i staden.
- **Innovativa metoder**
Mål: Staden ställer krav på utveckling och innovativa metoder vid upphandlingar av skadedjursentreprenader.
- **Central upphandling av skadedjursbekämpning**
Mål: Kommunfullmäktige beslutar att central upphandling ska vara normalförfarande för inköpskategorin skadedjursbekämpning för samtliga berörda nämnder och styrelser.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslaget till handlingsplan och till förslaget att göra en central upphandling av skadedjursbekämpning med trafiknämnden som kategoriägare. Det är uppenbart att skadedjursbekämpningen måste samordnas på ett betydligt mer effektivt sätt än som sker idag. Det gäller inte bara stadens nämnder och styrelser, även privata aktörer måste involveras i arbetet. Områdesvis samordning mellan berörda kommunala instanser och privata fastighetsägare kan göra insatserna mot skadedjuren mer effektiv.

Sammantaget är förslaget till handlingsplan och aktiviteter för skadedjursbekämpning bra men förvaltningen har kommentarer till två av aktiviteterna. Under rubriken *Utvecklad avfallshantering på*

offentlig plats föreslås sensorer i skräpkorgar som signalerar att korgen är full för att effektivisera tömning. Vi ställer oss tveksamma till att det verkligen leder till minskad nedskräpning och färre transporter. Skräp kommer att placeras bredvid behållarna oavsett om behållaren har sensorer eller är en traditionell skräpkorg. Snarare är risken att transporterna ökar om bilarna ska köra kors och tvärs så fort en skräpkorg signalerar istället för att köra en bestämd rutt inom ett område.

Under rubriken *Kommunikation kring skadedjur och nedskräpning* kan vi konstatera att förvaltningen får klagomål och frågor om skadedjur, särskilt råttor, från främst bostadsrättsföreningar. Det är tydligt att mer riktad information behövs till fastighetsägare för att tydliggöra vem som har ansvaret för bekämpningen av skadedjur.

Förvaltningen saknar förslag på åtgärder för att komma till rätta med problemet med stora mängder fåglar vid stadens badplatser. När fåglar beskrivs som skadedjur i förslaget nämns duvor och måsar. Stadsdelsområden med badplatser har varje sommar stora problem med gäss och änder som förorenar stränder och bryggor. Vi får in många klagomål om detta från badens besökare. Nyligen räknades till sjuttio gäss vid en av badplatserna i Farsta. Enligt beskrivning i förslaget är gäss föremål för skydds jakt och ingår därmed inte i handlingsplanen. I dagsläget är det ingen som ansvarar för att minska populationen av dessa skadedjur vilket är ett bekymmer som är i stort behov av att åtgärdas.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Sara Wrethed
Avdelningschef

Bilaga

Trafiknämndens förslag till handlingsplan för skadedjursbekämpning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2021-07-22
Sara Wrethed, Avdelningschef	2021-07-19